

SCOLA ROMANA.

Foia pedagogica si didactica

pentru interesele institutelor de cultura si ale organelor acestora.

Edata si redigata de

BASILIU PETRI.

Ese odata in septimana, Vineri'a. Pretiulu pe unu anu 5 fl., pe diumetate 2 fl. 50 cr. — Pentru insertiuni: câte 5 cr. de siru si timbrulu.

Sabiuu, 22 Iuliu v. 1877.

Prenumeratiunile si corespundintiele suntu a se adresá la: Redactiunea „Scólei romane“ in Sabiuu (Hermannstadt, Nagy-Szeben) franco.

Despre crescerea si instruirea fetitiloru.

Disertatiune de Gavriila Trifu, tienuta cu ocasiunea adunarii generale a „Reuniunei invetiatorilor romani Selageni“ in Bocsi'a-romana la 15 Maiu 1877.

Onorata adunare generala!

Visitandu din candu in candu, dupa cumu mi-se dá ocasiunea, câte o scóla de ale nóstre, observai o datina rea nu numai la cei mai puçinu esperti, ci chiar si la cei mai buni d'intre colegii nostri. Datina acést'a rea este, ca nu punu atât'a pondu pe educarea si instruirea fetitiloru, câtu pe a baiatiloru. Acést'a, domniloru colegi, este o datina rea, o gresiéla mare, careia, dupa a mea parere, este de a se atribuí mare parte acea trista impregiurare, ca cultura strabate atâtu de greu in páturile mai inferióre ale poporului — deosebitu la noi. Déca vomu meditá seriosu asupra acestui obiectu, vomu veni de siguru la aceea convingere: ca 1. a pune deosebitu pondu pe educarea si instruirea fetitiloru nóstre, este sant'a nóstra detorintia, si anume atâtu in interesulu nostru specialu bine intielesu, câtu si in interesulu natiunei nóstre, si a 2. cá facându acést'a, vomu ajunge mai iute si mai usioru la scopulu instructiunei poporale.

Si acést'a — éca pentru ce. Fericirea nóstra pamentésca jace in manele muieriloru. Acel'a, caruia provedinti'a divina i dede o soçia iubitória, blanda, intielépta, laboriósá si pastratória, adeca o muiere in intielesulu celu mai frumosu alu cuventului, acela este unu omu fericitu in díle bune, mangaiatu si ajutatu in díle rele. Acela inse, pe care sórtea 'lu batù cu o muiere rea, este nefericitu in tóta viéti'a sa si anevóia va deveni aceea, ce altu-cumu ar poté se devina. Au nu avemu destule esemple triste in viéti'a de tóte dílele despre acést'a? Nu vedemu, cumu se ruinéza materialminte poporanulu, caruia i lipsesce fericirea casnica? Precumu inse se ruinéza acest'a materialminte, asia se ruinéza spiritualminte prin o casatoria nefericita omulu inteligentu seau de spiritu. Un'a din aceste dóue sorti — fericirea si nefericirea — 'lu ascépta pe fia-care ómu ajunsu la etatea barbatiei; càci natura

ni-a impusu tuturoru sant'a si totu-odata fericitóri'a detorintia, de a formá familie si de a cresce surcele nóue in loculu arborelui — adi mane peritoriu. Nu voiescu aci se me estindu la acei semi-ómeni, cari seau din consideratiuni mai inalte, seau din cause neaternatórie de ei, seau in fine din egoismu reu preceptu nu potu seau nu voiescu se formeze familie. Acestia nu suntu ómeni intregi; càci seau din vin'a loru propria, seau din a altor'a nu-si implinescu un'a din cele mai principale destinatiuni ale vietiei loru pamentene. Mai alesu suntu de compatimitu, dar totu-odata si de despretiuitu dintre ei aceia, cari abdicu de placerile divine ale vietiei familiare, numai cá se póta mancá, bé si dormi mai linistiti si neconturbati de grigele familiare

Dar revenindu la obiectu: dela cine aterna, cá se avemu parte de sórtea cea d'antáiu — de fericire — si se fimu scapati de a dóu'a — de nefericire —? Dela noi insine. Desi noi barbatii nu suntemu, precumu ni maguli cine-va — domnii creatiunei, totusi prin grigea, carea s'a datu crescerei nóstre, suntemu cei mai invetiati si dupa natura si cei mai tari, suntemu sexulu, caruia i-se cuvine rolulu initiativei. Noi barbatii folosimu aceste avantagie ale nóstre, date de natura seau câstigate prin crescere, spre multe scopuri bune si rele, intre altele: spre nobilitarea diferiteloru soiuri de animale domestice, ba suntu unii intre noi, cari invétia si canii a calculá si a ceti, ba chiar si paserile si purecii a face manevre dupa comand'a nóstra. Si apoi se nu scimu noi folosi aceste avantagie ale nóstre si in interesulu nostru propriu, spre fericirea nóstra propria si spre a celui mai scumpu odoru alu nostru, a copiiloru nostri, crescându si educându-ni nóue muieri, ér copiiloru nostri mame bune si demne de aceste dóue numiri sublime?

Celoru ce voiáu se se casatorésca, li se dá si li se dá si astadi svatulu recomandabilu: de a cautá la mama si apoi a luá pre fét'a de soçia. In acestu svatu jace unu mare adevéru practiculu si totu odata o judecata aspra in contra barbatiloru. Pana acumu soçiele nóstre deveniáu aceea ce erau prin maicele loru si

sciáu, câtu invetiau dela maicele loru; noi barbati nu faceamu nimica pentru crescerea si instruirea loru. De suntu astadi multe muieri bune si mame demne de numele loru, nu e meritulu barbatiloru; căci ei n'au facutu pentru acést'a aprópe nimica. De suntu multe rele si nedemne de numele „mama,“ e pecatulu nostru; căci aveamu detorinti'a de a le educá si instruí, dar nu ni-amu implinitu acést'a detorintia.

Renumitul poetu germanu Schiller díce: „Stimati femeile, căci dinsele tiesu si impletescu rose cersci in dilele pamentesci.“ Se le stimamu, dar educandu-le si intruindu-le in interesulu nostru propriu, cá astfelu facultátile loru cele bogate se se desvólte tóte in armonia la cea mai deplina frumsetia.

(Va urmá.)

Din ce consta si ce lucra sórele.

(Dupa Dr. A. J. Klein, de Gavriila Trifu.)

(Urmare.)

Se ne incercamu deci a aruncá o privire asupra istoriei sórelui. Spre acestu scopu trebuie se ne inchipuim transpusi in unu trecutu, in care de globulu pamentului, de luna si de alte planete nici pomenire nu erá; póte pe atunci nu esistá inca nici chiar ceriulu stelosu, carele acumu se intinde in tóta nóptea de asupra nóstra. Tóte corpurile, cari compunu adi sistem'a nóstra solara, formáu pe atunci inca unu globu de negura, infocatu si imensu, cu unu diametru de mai multe mii de milióne de miluri. Simburele acestui globu de negura e sórele nostru de adi; planetele si — se intielege de sene — pamentulu cu ele dimpreuna, suntu partile extreme ale acestui globu, si déca precugetamu, ca pamentulu nostru e de multu recitu, urméza de sene, ca intre atunci si adi trebuie se fi decursu unu intervalu de o lungime imensa. Eu, basandu-me pe anumite adeveruri fizicale-astronomicé, m'am incercatu a statori unu numeru pentru durat'a acestui intervalu, si de-ací nu-lu potu apretiuí la mai puçinu decâtu la câte-va mii de milióne de ani. De una seau dóue milióne de ani mai multu au mai puçinu, credu, ca nu póte fi vórba intre asemeni impregiurari.

Sórele a versatu sub decursulu acestui intervalu neintreruptu lumina si caldura; este inse fórté departe de a-si fi pierdutu totu foculu lui primitivu.

In presinte sórele inca nu e altu-ceva decâtu unu imensu globu invapaiatu, in care tóte materiile se afla parte in stare infocata fluida, parte in stare infocata-gazósa. Analis'a spectrala a permis a constată faptele acestea cu o siguritate, ce eschide ori-ce indoieála. Puçine descoperiri scientifice au desceptatu atentiunea generala in asemene mesura cá acelea, cari se facura cu ajutoriulu analizei spectrale. Pentru acestu metodu de a observá se pare ca nu esista spatiu si despartire intre corpuri; e totu atáta: déca obiectulu de cercetatu este de diece urne, seau de diece mii de milióne, seau

de o suta de mii de miliarde de miluri departatu de observatoriu. Imens'a departare a sórelui de pamentu (dóuedieci de milióne miluri germane), care pana acumu erá unu piedecamentu nedelaturabilu pentru scrutari mai detaiate, nu esista pentru acestu metodu alu analizei spectrale. Noi esaminamu materi'a infocata a sórelui intogmai cu aceea siguritate scientifica, cá si cumu amu avé o mica cuantitate din elu in laboratoriu nostru.

E interesantu a cunósce materiile, din cari e compusu mai cu séma globulu infocatu alu sórelui. Cercetarile in acést'a privintia nu s'au terminatu inca; pentru aceea numai atát'a observu, cá pana acumu s'a constatat presentia urmátórieloru eleminte in atmosfer'a infocata a sórelui si inca tóte in stare infocata gazósa: aluminiu, bariu, calciu (varu), cromiu, feru, cobaltu, arama, magnesi, manganu, natriu, nicolu, titanu, hidrogenu, zincu; d'in contra nu se afla — celu puçinu nu intr'o catátine, ce amu poté-o observá noi: auru, argintu si hidrargiriu (argintu viu). Aceste elemente, cari nu se afla nici in alte stele fixe, paru a fi rari preste totu, nu numai pe pamentulu nostru, ci in totu universulu.

N'avemu lipsa a ni incordá poterea imaginatória spre a ni inchipuí, ca in sóre trebuie se domnésca o caldura imensa, deórece numitele metale esistu acolo cá gazuri infocate. Si acést'a are valóre numai despre atmosfer'a sórelui, carea in totu casulu cauta se fia si sí este cu multu mai puçinu ferbinte, decâtu insusi globulu sórelui. Tóte incercarile, cari s'au facutu pana acumu spre a statori temperatur'a sórelui prin mesurari directe, au fostu in daru; acést'a intrece cu multu tóte gradele de ferbintiála, cari se potu produce pe cale artificiala. Pe calea calcularii s'a aflatu inse, ca pe suprafaci'a sórelui trebuie se domnésca o fierbintiála de celu puçinu dóuedieci si siepte mii de grade. Acést'a e o temperatura, prelanga care foculu topitórieloru nóstre ni se pare a fi o adiare de primavéra, si totusi amu gresí fórté, candu amu atribuí sórelui in genere numai gradulu amintitu de ferbintiála. Cátu de mare e foculu in internulu corpului solaru, acést'a se subtrage dela ori care apretiuire. Foculu din internulu sórelui este atátu de cumplitu, încátu acolo tóte substantiele aru poté esiste numai in stare gazósa, de cumuva colosal'a apesare, ce se exercita asupr'a acestoru masse de gazuri infocate, nu le ar condensá in stare fluida. Pentru aceea si simburele sórelui este unu imensu globu infocatu-fluidu, impregiuratu de o atmosfera infocata-gazósa.

(Va urmá.)

Biografie istorice.

Vladu V. Tiepesiu.

[1456—1462 si 1472—1474]

(Dupa Bolintinianu, Rusu si Laurianu.)

(Urmare.)

Sultanulu Mahomedu II aflá despre tóte acestea, cu atátu mai vîrtosu, căci la curtea sa petrecea fratele

lui Vladu, numitu Radu celu frumosu, carele ar fi doritu se se urce elu pe tronulu Romaniei. Radu erá unu mare favoritu alu sultanului, încátu ambii mancau la aceeași mésa. Mahomedu pandea ocasiunea spre a frange tractatulu incheiatu cu Vladu. Elu tramise soli la Vladu, cá se-i dee 500 de copii romani pentru ianicerime si totu odata se vina si elu in persóna la Constantinopolea, cá se i-se inchine.

Solii vinu. Vladu i primesce cu tóta pomp'a, incungiu ratu de fruntasii tierei, si dupa ce-i asculta, se scóla plinu de furia: „Diosu cu turbanele de pe capu din aintea suveranului Romaniei!“ strigà elu cu unu tonu detunatoriu. Solii respundu, ca legea loru le ordona se nu-si lapede turbanele din aintea nimenui. Atunci Tiepesiu demanda se le prinda turbanele de capu cu piróne, cá nu cumu-va din intemplantare se li pice. Servitorii asculta ordinulu domnului loru, si solii turcesci 'si dau sufletulu sub cele mai crancene torturi.

Mahomedu aude si despre acésta si-si propune a-si resbunà amaru. Intru aceea Tiepesiu incheià o aliantia ofensiva si defensiva cu Mateiu, regele Ungariei. Acésta aliantia turbà si mai tare pre Mahomedu, care indata si trimise pe Hamusa-pasi'a, gubernatoriulu Vidinului, asupra lui Tiepesiu, cá se-lu prinda indata prin insielatiune. Acést'a insarcinà pre dragomanulu Iunis-bey, cá se chieime pre Vladu in Vidinu, avendu se-i spuna atari lucruri secrete. Tiepesiu inse erá mai viclénu de câtu Turculu si gâci indata intentiunea lui Hamusa. Cu tóte acestea porni se mérga, cá se se intálnesca cu gubernatoriulu Vidinului; dar nu singuru, ci insoçitu de o multime de soldati, cu cari lovì cele 10.000 de soldati, ce se aflau sub comand'a lui Hamusa si-i invinse. Hamusa si Iunis-bey impreuna cu mai multi soldati cadiura in manele lui Tiepesiu. Dupa acést'a Vladu pradà tóta Bulgari'a, prinse la 25.000 Turci si Bulgari si-i trase pre toti in tiépa. Hamusa-pasi'a in semnu de onóre fu imbracatu in vestminte rosii si trasu intr'o tiépa cu multu mai inalta decâtu ceialalti.

Acést'a fu prim'a victoria mai mare a lui Vladu Tiepesiu. Elu cu acésta ocasiune aratà, ca anim'a s'a cea stricata si tiranica este in stare a se deschide la fapte mari, ca pre langa tirania si selbatacia elu are si curagiu si vitejia, si ca in vinele lui este sange de Romanu. Inse victori'a de mai susu fù numai inceputulu unei vijelie grozave, ce avea se se descarge asupra biete Romanie. Mahomedu in furi'a sa 'si adunà o armata de preste 250.000 din tóte partile intinsului seu imperiu si singuru se puse in fruntea ei, cuprinse Brail'a si se pregati se tréca Dunarea.

Pre de alta parte Stefanu celu mare, Domnulu Moldovei, concependu sublimulu planu de „unire“ a principatelor Roman'i'a si Moldov'a, atacà Chili'a, inse nepotendu-o cuceri se apucà se prade marginile Romaniei. Tiepesiu presêmti, ca nu va poté se se sustina la locu deschisu in contra atât'a spuza de inimi, dede ordinu, cá totu poporulu se se retraga la munti, du-

cându cu sene totu, ce se potea, éra restulu se-lu dee prada focului. Elu singuru se retrase cu armat'a sa intre stancele si arborii „betrani cá lumea.“

Mahomedu trece Dunarea si naintéza pana in midiloculu tierei; inse ce mare-i fu mirarea, candu vediù, ca dîle intregi nu intalnesce nici unu sufletu de omu, nici unu satu, ba chiar nici o casa. Manca-rea pentru soldati, érb'a pentru cai lipsea cu totulu; apa, chiar nici apa cá se-si potolesca ei si caii loru setea cea turmentatória, nu aflau decâtu la riuri. Ajungu pre unu siesu intinsu si desiertu cá tóta cealalta parte a tierei. Unu riu curge prin midiloculu acestui siesu, si in departare se zarià o padure frumósa cu o multime de arbori. Toti trasarira de bucuria, crediendu ca aceia suntu pomi incarcati de póme gustuóse. „In fine totu vomu aflà cu ce se ne stemperamu fómee si setea; acei arbori ne voru dá póme de ajunsu si sub umbr'a loru cea recorósa ne vomu scuti de ferbintile radie ale sórelui. Laudatu se fia Allah si profetulu seu Mahomedu!“

Asia-si díceau soldatii si incepura a-si duplicá pasii, cá se ajunga la loculu multu doritu. Inca câte-va sute de pasi, si suntu in raiulu fericirei. Dar de ce se opresce intrég'a armata? De ce nici unulu nu cutéza se intinda man'a si se-si stempere setea cu o póma din acei arbori, ce din departare li se parura atátu de frumosi? De ce nu se grabescu a se asiedià la umbr'a multu asteptata? De ce chiar Mahomedu, marele sultanu, stà cá inmarmuritu? Tacerea erá mare, spaim'a si mai mare, càci acea padure nu erá sedita cu arbori verdi, incarcati cu frupte, ci — cu 25.000 de tiépe, portandu in locu de fructe, crengi si frundie cadavrele a 25.000 Turci. Hamusa-pasi'a, gubernatoriulu Vidinului, imbracatu in vestminte rosii, erá in o tiépa mai inalta si predominià preste cealalta multime de Turci. Corbii si ciórele sburau vesele in giurulu acestoru morti. Canii si lupii acceptau cu gur'a cascata se le pice o bucatíca de carne, care prin putregiune se desfacea de pre ósale nefericiteloru victime. Frica si cutremuru cuprinse intrég'a armata turcesca la acésta privelisce fiorósa.

Intr'aceea Vladu Tiepesiu urmaresce de-aprópe armat'a turcesca si o priveghéza pasu de pasu, inse nu cutéza se se lase la batáia deschisa cu atât'a multime de Turci; dar totu nu incetá a le causá stricatiuni, atacandu-i de câte ori i-se dá ocasiune. Multime de Turci, desfacundu-se de armat'a cea mare cá se prede, nu se intorceau mai multu; càci soldatii lui Tiepesiu esiau din crerii muntiloru, se repediau asupra loru, cumu se rapedu lupii asupra unei turme de oi si-i prindeau, ucideau etc.

Intr'o nópte Vladu Tiepesiu, imbracatu in vestminte turcesci, intra in castrele Turciloru si spionéza tóta taber'a. Atunci concepù elu unu planu cutezatoriu si periculosu: a prinde pre sultanulu Mahomedu si a fugi cu elu. Intorcându-se la ai sei, se pune in fruntea a 10.000 soldati calari, provediuti cu lanci si

lampe, și se arunca asupra taberei turcesci. Turcii dormiau fora de grigia; inse sunetul armelor și nechiezatulu cailoru i trezira, și ei zarindu pre cei 10 mii de Romani cu lampe pre cai sprinteni și iuti, 'și inchipuira ca suntu totu atâtea spirite necurate, ce vinu asupra lor.

Romanii și Tiepesiu nu dau tempu Turciloru se-si vina în ori, se arunca asupra lor, taia, ucidu, ranescu și înaintéza prin midiloculu armatei turcesci pana la cortulu, unde credeau ca se afla sultanulu; inse nóptea i însiéla, ei cadu preste cortulu vezirului Mahmud și Isac-pasia. Ianiciarii reusiescu a formá unu muru în giurulu cortulu sultanului. Romanii se arunca cu furia asupra lor; inse candu erá se isbutésca a respinge acestu muru colosalu de piepturi omenesci și a-lu sfarmá sub peciórele cailoru lor, éca li vine ianiceriloru în ajutoriu cavaleri'a turcesca, și cealalta parte din armata inca reusiesce a se reculege, punendu-se în ordine de bataia.

Cei 10.000 Romani suntu incungiurati de 200.000 Turci; cu tóte acestea Tiepesiu mereu se încérca se rapésca pre sultanulu. Dar zorile dílei silira pre Tiepesiu se se ratraga, Romanii 'și facu locu cu sabi'a în mana prin midiloculu Turciloru și se retragu în adânculu paduriloru, de unde esísera. Turcii, pana se facu díua, nu incetara a se taiá ei pre ei, crediendu ca suntu Romanii. Multíme mare de Turci cadiura cu asta ocașiune, inse și Vladu pierdù 1000 ómeni. Sultánulu dispuse a se taiá deminéti'a toti prinsii.

Unulu dintre prinsii fù dusu înainte sultanului, carele i puse mai multe întrebări. Prinsulu respunse la tóte; inse candu 'lu întrebà: unde se afla Tiepesiu cu ai sei, elu tacù și nu respunse nimicu. Mahomedu 'lu amenintiá cu mórte; atunci Romanulu 'și înaltiá capulu cu fala și díse cu tonu superbu: „Sum Romanu! Cá atare sum gata se moriu; inse nu voi tradá pre fratii miei. Romanulu scia alege între mórte și tradare! Elu mai voiesce se móra de-o mia de ori, decâtu se-si vinda sangele propriu!“

Demnu respunsu de unu stranepotu alu lui Muciu Scevola! Sultánulu demandà se-i taia numai de câtu capulu. —

Mare doesebire între Mahomedu și Porsena! . .
(Va urmá).

Cursuri suplétorie.

Nr. 1694 Scol.

Cerculariu

catra toti inspectorii districtuali și invetiatorii dela scólele confessionale gr. or. din archidieceps'a Transilvaniei.

Conformu regulamentului votatu de sinodulu archidiecepsanu din an. 1875, acestu consistoriu cá senatu scolasticu ordina prin acést'a ténerea cursuriloru suplétorie pre anulu curentu precumu urméza:

1. Obiectele, ce au a servi cá materialu de pertractare la cursurile suplétorie ale anului acestui'a, suntu:

- a) Computulu dupa sistemulu metricu.
- b) Limb'a materna (gramatic'a) în scólele poporale.
- c) Instituirea gradinei de scóla, avendu în vedere cartea intitulata: „Pomaritulú“ de d-lu profesoru Comsi'a.
- d) Impartírea timpului și a materialului se lasa la dispositiunea fiacarui conducatoriu. În órele libere se voru face deprinderi în cantari și gimnastica.

2. Cursurile suplétorie voru téné 10 díle, inceptu din 16 Augustu pana inclusive 25 Augustu st. v.

3. Cercurile cursuriloru suplétorie, precumu și conducatorii cursuriloru suntu, precumu urméza:

- a) Cerculu *Sábiu*, conducatoriu directorulu scólei capitale din Resínari, d-lu Ioanu Romanu.
- b) Cerculu *Alb'a-Iul'va*, conducatoriu invetiatoriulu primariu din Branu, d-lu Teodoru Popu.
- c) Cerculu *Dev'a*, conducatoriu directorulu scólei din Hatiegu, d-lu Vasiliu Florianu.
- d) Cerculu *Idicelu*, conducatoriu parintele parochu de acolo, d-lu Galathionu Siagáu.
- e) Cerculu *Cojocn'a*, conducatoriu parintele parochu de acolo, d-lu Teodoru Ciortea.
- f) Cerculu *Brasiovu*, conducatoriu invetiatoriulu și directorulu dela scól'a nóstra normala de acolo, d-lu Georgiu Belissimu.
- g) Cerculu *Sighisior'a*, conducatoriu invetiatoriulu și capel. de acolo, d-lu Dimitriu Moldovanu.
- h) Cerculu *Abradu*, conducatoriu invetiatoriulu dela scól'a normala din Bradu, d-lu Nicolau Aronu.
- i) Cerculu *Fagarasiu*, conducatoriu par. parochu din Gridu, d-lu Iacobu Urdea.
- k) Cerculu *Desiu*, conducatoriu invetiatoriulu din Borgo-Prundu, d-lu Iacobu Oanea.

Incátu pentru cerculu Sábiului se observa, ca pre langa conducatoriulu numitu mai susu, d-lu prof. Dimitriu Comsi'a, va téné prelegeri și demonstratiuni practice pentru instituirea gradineloru de scóla.

4. Fia-care invetiatoriu pana în 1 Augustu a. c. st. v. are se se insciintieze la inspectorii districtuali de scóla (protopresbiterulu concerninte) și se arate, ca la care din cercurile cursuriloru suplétorie voiesce a luá parte.

5. Inspectorele districtualu va face o consemnare despre toti invetiatorii din tractulu seu, impartindu-i dupa cercurile, în cari s'au dechiaratu a luá parte la cursurile suplétorie, insemnandu în specialu și pre acei invetiatori, cari cu cauza seu fora causa n'aru voi seu n'aru poté luá parte la aceste cursuri.

Pre bas'a acestei consemnari va dispune în comunele respective a face colecte de bani pentru acoperirea diurnelor invetiatoriloru de câte 50 cr. pe dí, și încátu sum'a receruta nu s'aru poté acoperi din colecte, aceea se se acopere, cu incuviintiarea comitetului parochialu, din fondurile scolastice, unde esistu, seu din averea bisericei.

Consemnarile, d'impreuna cu banii ce aru incurge, se se substérna acestui consistoriu *celu multu pana in 10 Augustu a. c.* spre a se poté distribuí diurnele dupa proportiune drépta.

6. Conducatorii cursurilor voru primí diurne de câte *1 fl. 20 cr.* pe dí, cari se voru dá din banii pusi la dispositiunea consistoriului din partea sinodului spre scopuri scolastice.

Inspectorii districtuali voru ingrigí dupa putintia pentru incuarterarea gratuita a invetiatorilor la crestinií nostri din locul, unde se tienu cursurile supletórie.

Consistoriulu archidiecesanu astépta dela invetiatorii nostri, cá cumpenindu bine inalt'a loru chiamare, se nu pregete a se folosi de tóte ocasiunile, prin urmare si de midiloculu cursurilor supletórie, spre a progresá in cualificatiunea loru, asiá precumu pretinde tempulu de astadi.

Instructiunea pentru conducatorii cursurilor supletórie s'a publicatu in cerculariulu de aici din 15 Iuliu 1875, Nr. 1522; aceeași instructiune se sustiene si pentru cursurile din acestu anu, cu modificarile ce s'au aratatu mai susu.

Din siedinti'a consistoriului archidiecesanu, tienuta in Sábiiu, la 7 Iuliu 1877.

Pentru Escelenti'a Sa D-íu Archiepiscopu si Metropolitu:

Nicolau Pope'a, m. p.

Archimandritu si Vicariu archiepiscopescu.

Eforiele scóleloru gránitieresci.

In intielesulu §§-loru 117 si 118 ai legei scolastice din anulu 1868 eforiele scolare se alegu pe 3 ani. Dupa cumu 'mi aducu aminte, cu anulu acest'a scolasticu espira trieniulu 1874—1877 si prin urmare suntu de a se efectuí nóue alegeri de eforie.

Cu permissiunea on. redactiuni 'mi iéu libertatea a atrege puçinu atentiunea autoritatiloru competente asupra acestui actu de mare importantia pentru promovarea culturei in scólele gránitieresci. Insemnatatea lui se esplica din insesi sarcinile, ce eforiele le iéu asupra loru cá organe midilocitórie intre scóle si locurile mai inalte. Eforiele inse, pentru cá se-si póta impliní conscienciosu sarcinile loru, e necesariu a fi compuse din membrii capabili, dintre cari celu mai inteligentu, celu mai bine meritatu si interesatu de scóla se fia denumitu de presiedinte eforialu. Presiedintele are se conchiame membrii spre a se consultá sub presidiulu seu asupra celoru de facutu, avendu despre cele decise a se luá protocolu, carele se se pastreze in archivulu scólei, de unde la casu de lipsa se se póta dá séma despre activitatea eforiei; ér nu cumu am vediutu intr'unu locu, ca presidéza cine e mai indrasnetiu, ér de protocolu nici poména. Siedintiele eforiale inca nu se tienu amesuratu legei, ci presiedintele cu secretariulu eforialu facu totulu in numele eforiei, ér ceialalti suntu numai membrii nominali. Cu

deosebire salele de propunere se afla in stare deplo-rabila atátu cu privire la curatienia, cátu si (érn'a) la incaldirea loru, din cauza ca afacerile scólei suntu conduse de unu presiedinte si resp. de o eforia incapabila. Din propria-mi esperintia sciú o scóla, unde curatieni'a erá cu desevisire neglésa, ér incalditulu se potea observá pe tremuratu scolariloru, cu tóte ca varu si lemne comun'a respectiva avea din destulu. Déca amintei presiedintelui eforialu de acestea, 'ti respundea, ca „nu potu tiené in scóla cá la domni.“ — Acést'a se póte esplicá din nepriceperea lui, fiindu ca respectivulu este unu omu crescutu mai multu la cele economice, si carele neesíndu din locul seu natalu, firesce n'a avutu ocasiune a vedé lucruri mai bune. Deci a-si dori, cá celu puçinu presiedintele eforialu se fia omulu celu mai respectabilu din comuna, carele apoi traíndu in armonia si concordia cu invetiatorii ar poté face multu. Óre n'ar corespunde mai bine unu preotu, carele crescutu fiindu mai multu seau mai puçinu in strainatate, a avutu ocasiune a vedé si alte scoli? De regula preotii nostri cetescu si jurnale scolastice, de unde inca potu culege multe invetiaturi practice.

Inchiaiu in sperantia, ca autoritatile mai inalte se voru nevoi a delaturá cu incetulu si aceste inconveniente, acesti spini uriti, sedíndu in locu-le flori mirositórie.

Unu gránitieriu din reg. I. rom.

Corespondintia.

Din giurulu cetatii lui Racoti 24/7 1877.

Domnule redactoru!

E adevéru mai pre susu de tóta indoéla, ca scólele poporale suntu midilócele cele mai bune pentru de a comunicá poporului cunoscintiele necesarie pentru viétia, pre cari le pretinde vócea tempului si impregiurarile; ele suntu paladiulu, prin care se póte propagá cultura. Acestu adevéru a strabatutu adúncu in ánimile tuturoru acelor'a, cari se intereséza de binele, progresulu si fericirea natiunei sale; semnu invederatu despre acést'a e zelulu, ce-lu arata mai alesu barbatii de specialitate, intre cari — fia-mi permisú a dice — ocupá-ti si d-vóstra unu locu onorificu; cáci cine nu cunósce folosulu, ce-lu aduce fói'a, pre carea ave-ti rar'a barbatia a o redigiá! Sciú insemnatatea pretiuitei foi „Scól'a Romana“, urmezu si cetescu tóte sírurile cuprinse in ea; de aceea ve si rogu, d-le redactoru, se binevoiti a-mi acordá puçinu spatiu spre a dice si eu ceva asupra corespondintiei: „De sub cetatea lui Racolti'a“ din 5 Iuniu, publicata in Nr. 25 alu „Scól. Rom.“ a. c. si subscrisa de „Unu preotu necualificatu din tractulu Reginului“. Domnului corespondinte se vede cá-i jace la anima si se intereséza multu de cultura poporului nostru; deci in respectulu acest'a pre langa tóta subscierea de „necualificatu“ i dau din parte-mi epitétulu de „cualificatu“, ér in cátu

in acea corespondintia a introdusu si neadeveruri, i aprobezu subscrierea de „necualificatu.“ Asia d-lu preotu aratandu tempulu tienerii examenelor sub presi-diulu reverendisimului d-nu protopopu si dicundu, ca erá frumosu a audí si respunsuri bune — in unele locuri — observa, ca unii preoti in totu decursulu anului nu s'au aratatu in scóla cá directori, si totusi s'au impartasitu din adjutulu imperialu (si d-ta, d-le preotu, mi-se pare te-ai impartasitu, cu tóte ca faci se créda lumea, ca aici 'ti jace bub'a). Dupa ce-si mai arata inca si dorinti'a de a vedé si pre aici dreptatea de multu dorita triumfandu, trece la obiectele propuse de unii (??) din invetiatorii nostri, dicundu cu fruntea senina „sine ira et studio,“ ca planulu de invetiamentu nu s'a observatu de locu — cu puçine esceptiuni. Cá cause insíra: comoditatea unoru invetiatori, micel salarie, lips'a manualeloru didactice si puçinulu zelu din partea senatului scol. eparchialu. Eu 'ti spunu, d-le preotu necualificatu, ca nici unulu din motivele insírate de d-ta nu póte fi caus'a neobservarei planului de invetiamentu. Au cugeti d-ta, d-le preotu, ca unu planu de invetiamentu se póte pune in praxa seau celu puçinu observá cu atáta scrupulositate in unu tempu de 4—5 luni, adeca din 4/1 a. c., candu in sinodulu din Reginu se impartí acelu planu intre invetiatori? La punerea in praxa a unui planu trebue ani, nu câte-va luni, d-le preotu. Atunci s'ar observá mai bine si erorile, ce póte le-ar avé acelu planu. Mai multu me cuprinde mirarea, d-le preotu, candu vedu, ca afirmi susu si tare, ca din obiectele de invetiamentu prescise in § 14 din Regulamentu nu s'a propusu, dupa d-ta, seau nimicu seau fórté puçinu in scólele din tractu. De unde sci d-ta, d-le preotu, acést'a, candu sum siguru, ca d-ta nu ai asistatu nici la unu esamenu afara de comun'a d-tale. Póte ca in scól'a d-tale nu s'a propusu, dar eu credu ca dá. Puçina pacientia si-ti voiu spune, seau póte sci insu-ti ca membru alu unei comisiuni, de care amintesci la finea corespondintiei d-tale, umblandu prin unele comune amestecate cu alte confesiuni, unde nu dicu ca nu s'ar aflá si scóle mai slabutie; càci „padure fora uscaturi“ nu este, si totusi afirmi, ca din acele comisiuni nu s'ar fi alesu nimicu! Eu mai bine credu, ca d-ta le sci tóte acestea „din a pismeii reutate“, de carea te plangi ca te „nimicesce“ acolo sub ruinele cetatii lui Racolti'a. Aci se potriveste fórté bine, d-le preotu, epitétulu de „necualificatu“, pre care d-ta insuti ti-l'ai datu; càci trebue se sci, ca chiar si numai intr'unu legendariu bunu se afla mai tóte cele insírate de d-ta cá nepropuse. Citesce numai legendariulu edatu de prof. Stef. Popu, de cari se afla in scólele nóstre, si vei vedé, cáta gramatica, fisica, istoria naturala etc. vei aflá acolo; apoi celu puçinu pe bas'a aceluia s'a propusu. Cà s'a propusu din tóte, se vede si de acolo, ca prin unu cerculariu protopopescu din Novembre 1876 se impune docentiloru strinsu, cá se-si procureze pentru sène din tóte obiectele câte unu esemplariu prin invetiatoriulu

prim. din Reginu, de unde se se pregatésca si se propuna la copii, si docentii cu puçine esceptiuni si-le-au procuratu; dar' se vede mai chiar, ca s'a propusu, din rezultatulu examenelor, la cari d-ta n'ai asistatu, afara de comuna-ti. Lasu si eu, ca gimnastic'a nu s'a propusu in mai multe locuri — de unde nu-i nu poti luá; inse cei tineri, esíti din instituttele pedagogice, o propunu. Gradinaritul numai acolo nu se propune, unde nu suntu gradini de pomaritu. Dorinti'a-ti de a se infiintiá reuniuni, se va realisá spre bucuri'a nóstra a tuturoru, càci pasii s'au facutu. Cá invetiatorii se fia dotati mai bine, a-si dori si eu, póte mai multu decâtu d-ta; dar' din cele 38 comune se cauti cu lamp'a lui Diogene n'ai aflá, cari se tréca preste 100 fumuri, si in cari s'ar poté face salarie de câte 200—300 fl.; suntu comune de câte 30—70 fumuri, si acele amestecate cu alte confesiuni, aci cauta dar' ori vremu, ori nu vremu se ne indestulimu si cu invetiatori imbetraniti in „azibuche“, cari se multiumescu si cu salarie mai mici, càci cu mari nu se potu face, ér invetiatori cualificati aci nu mergu; apoi proverbiulu dice „ca e reu cu reu, dar' e mai reu fora reu“.

Scólele din acestu tractu — cá si in alte tracturi — progreséza incetu, dupa potintia, dar' siguru — multumita staruintiei neobosite a conducatoriului loru tractualu. Dicu „incetu“, càci tempurile suntu de asia; dar „incetu incetu ajungi departe“, apoi „edificiulu cu fundamentu bunu nu se ruinéza curundu“. Cu aceste reflexiuni 'mi incheiu sírurile, rogandu-te, d-le preotu, cá pre viitoriu se te cualifici si in acele, in cari te sènti necualificatu, si apoi numai se scri despre scólele din tractu. Am dísu!

Unulu, carele in tóta díu'a se uita la ruinele cetatii lui Racoti.

Pétr'a monumentale la mormentulu fericitului Basiliu Nascu (in Nasaudu).

De multe ori in viéti'a sociala se classifica meritele dupa positiunea, ce-o ocupa individulu in societate, asia câtu meritele ómeniloru de positiune de multe ori aparu in o lumina mai stralucita, decumu ar' fi se apara, ér' din contra meritele ómeniloru de positiune mai neinsemnata se pretiuescu mai puçinu, ba nu arareori se ignoréza cu totulu.

De categori'a a dou'a a fostu si fericitul Basiliu Nascu, ale carui merite pentru poporatiunea fostului regimentu II de granitia nu se potu pretiui de ajunsu, celu puçinu acumu nu; inse posteritatea de securu le va pretiui cu multu mai tare. Dar' si pana atunci suntemu detori a face ceea ce potemu intre impregiurările de façia, cá se ne aratamu celu puçinu vointi'a de recunoscintia pentru meritele sale. Acést'a este si ide'a, ce a condusu pre inteligenti'a numerósa adunata in díu'a santiloru archangeli in cas'a, unde a locuitu si moritu fericitul Nascu, candu la iniciativ'a d-loru Cosm'a Anca si Leonu Pavelea s'a decisu ridicarea

unei petre la mormentulu lui. Spre realisarea acestui scopu s'a si deschisu o còla de subscriere, si s'a instituitu unu comitetu, care s'a insarcinatu a conduce acèsta afacere.

Banii incassati s'au depusu la cass'a de pastrare. Dupace va fi adunata atâta suma, câtu va fi de lipsa pentru ridicarea petrei, se va conchiamá adunarea generala a contribuentiloru, care va avé a decide despre modulu ridicarei aceleia. Aducându acést'a la cunoscinti'a publica, apellamu totu odata la toti stimatorii si discipulii fericitului Nascu, cá se-si ofere denariulu pentru scopulu amentitu.

Dela comitetulu institutu pentru ridicarea petrei monumentali fericitului Basiliu Nascu (in Nasaudu).

Presiedintele

Maximu Popu.

Secretariulu

Teodoru Rotariu.

Telegramu.

In momentulu de a pune fòi'a sub presa, primimu urmatoriulu telegramu:

„Adunarea generala a „Reuniunei invetiatoriloru din dieces'a Caransebesiului“ se va tiené in 13, 14, si 15 Augustu nou. Tiapu, presiedinte.“

(A se vedé „Scòla Romana“ Nr. 26, pagin'a din urma.)

Program'a

adunarei generale ordinarié XVI a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, ce se va tiené in opidulu Blasiu la 5—6 Augustu c. n. 1877.

Siedinti'a I.

1. Deschiderea siedintiei la 9 óre antemeridiane prin presiedintele Asociatiunei.

2. Alegerea aloru 3 notari pentru purtarea proceseloru verbali.

3. Asistarea la parastasulu, ce se va celebrá la 10 óre antemeridiane in biseric'a catedrale, intru amin-tirea fericitului arhiepiscopu si metropolitu Alesandru Sterc'a Siulutiu.

4. Intrunindu-se membrii érași in localulu siedintiei, secretariulu cetesce raportulu comitetulu despre activitatea Asociatiunei pre anulu 1876/7.

5. Cetirea computulu anualu din partea cassariulu.

6. Alegerea unei comisiuni de 3 membri pentru esaminarea socoteleloru.

7. Alegerea unei comisiuni de 3 membrii pentru inscrierea membriloru noi si incassarea tacseloru.

8. Alegerea unei comisiuni bugetarie de 5 membri.

9. Alegerea unei comisiuni pentru propuneri de 7 membri.

Siedinti'a II.

1. Autenticarea procesulu verbalu alu siedintiei precedente.

2. Cetirea disertatiuniloru insinuate la presidiulu Asociatiunei.

3. Raporturile comisiuniloru esmise iu siedinti'a I.

4. Alegerea presiedintiloru, oficialiloru si a membriloru de comitetu ai Asociatiunei.

5. Defigerea loculu si tempulu pentru venitórea adunare generale.

6. Alegerea unei comisiuni de 5 membri pentru verificarea procesulu verbale.

Din siedinti'a ordinaria a comitetulu Asociatiunei transilvane tienuta in Sábiiu la 17 Iuliu 1877.

Iacobu Bolog'a,
presiedinte.

Ioane Russu,
pentru secret.

Locu deschisu *)

Dreptulu pumnulu in Branu.

Sum dela natura fórte rabdatoriu, càci mi-se cuvine se fiu cá invetiatoriu. Suferu, rabdu, innecu si tacu pana la unu tempu; candu inse mesur'a se imple, si cu deosebire candu trece marginile, atunci rabdarea nu mai e virtute, ci trece in slabitiune fricòsa, atunci rebdarea e unu pecatu greu.

Cá se aratu inse d-lui sub-inspectoru Ioanu Turcu din Branu, ca sciú rabdá si suferí, dar apoi sciú si a-mi cautá si aperi dreptulu meu cu ori si ce pretiu si jertfe, am rabdatu si suferitu destule; acumu inse numai potu rabdá, numai potu suferí. Déca pe calea judecatoriei nu-mi potui câstigá dreptulu meu „din lips'a objectivitatii,“ spre a-mi pune pe ranele cauate o medicina deplinu vindecatória, trebuie se-mi iéu refugiulu si se cautu baremu unu feliu de balsamu alinatoriu la nepartialulu foru alu opiniunei publice. Deci ve rogu, d-le redactoru, sub responsabilitatea mea a publicá in „Scòla Romana“ urmatóriele:

In Branu esista o scòla centrala capitala, care cu mari staruintie, cu multe sudori si scumpe jertfe s'a infiintiatu si se sustiene astadi din partea bunulu si blandulu poporu branénu, in frunte cu brav'a-i inteligentia. Toti de tóte partile mi-au datu si-mi dau posibilulu si necesariulu ajutoriu; departe de a se incercá cineva se arunce si sémene semburi de spini si sementia de neghina in anim'a acestoru scòle de 9 ani, pana candu veni d-lu Ioanu Turcu, juristu, cá cancelistu la pretur'a branéna; de atunci inse raru mi s'a intemplatu se am pace si linisce de cleвете, mintiuni si suspicionari din partea d-lui Ioanu Turcu si a servitórii sale de astadi. Da! au aruncatu d-lu scriitoriu dela pretura Ioanu Turcu sementia de neghina si spini in giurulu si asupra subscrisului, pentruca — dupa dis'a: „Bate-voiu pastoriulu si se voru risipi oile,“ — e destulu si inca prea multu a conturbá pre invetiatoriu, pentru cá se strice scòlei. Aceste incercari cu intentiune maliitósa de a conturbá, rupe si sparge pacea, linisce si bun'a ordine pare ca nu mai potu avé nici unu capetu.

Acumu in audiulu on. publicu me intoreu catra d. juristu si scriitoriu la pretura I. Turcu si-lu rogu a-mi respunde la intrebarile urmatórie:

1. Aflandu odata o uritiune pe galeria la d-ta, ai aruncatu culp'a fora nici o dovéda si fora de a constatá ceva, pe servitóri'a mea; ce insemnéza acést'a?

*) Pentru cele publicate sub rubric'a acést'a, redactiunea nu ié asupra-si nici o respundere.

2. Candu Georgiu, servitoriulu d-lui I. R., ti-a versatu ciubârulu cu ap'a de plõe, cá se póta intrá cu carutiulu pe podu, si ti-a spusu insusi elu, ca elu a versatu ciubârulu, — pentru ce nu ai vrutu se intielegi si se te opresci cu gura-ti de asup'r'a familiei mele? Pentru ce ai continuatu a face larma si a injurá asupra membriloru familiei mele? Ce insemnéza acést'a?

3. Candu servitóri'a d-tale de astadi mi-a batjocoritu baiatele mele cu feliiurite epitete, dandu-le de pe trepte in diosu, dupa aratare — pentruce n'ai luat mesurile cuvenite asupra acelei servitóri'e obrasnice si se o inveti la omenia? Ce insemnéza acést'a?

4. Candu servitóri'a d-tale cea obrasnica a datu cote soçiei mele pe trepte si ti-am spusu se-o inveti la omenia, — pentru ce nu ai luat mesurile cuvenite asupra ei? Ce insemnéza acést'a?

5. Candu servitóri'a cea obrasnica a d-tale a amutiatu cu canele dupa scolarii miei intre órele 9—10, candu au esítu afara spre aerisare etc., — ce feliu de mesuri ai luat? Pentruce nu o ai invetiatu omenia? Ce insemnéza acést'a?

6. Candu sevitóri'a d-tale a aruncatu gunoiulu si tóte uritiunile inaintea ferestriloru mele si in aintea scóleloru in batjocura, — pentru ce n'ai luat mesurile cuvenite asupra obrasnicei? Ce insemnéza acést'a?

7. Candu ai tramisu pre ðarabantiulu Ioanu Catusieriulu asta-iérna nótea dupa 10 óre la mine in casa spre a cercetá: cine-ti bate usi'a d-tale cu pietrii, — pentru ce l'ai tramisu in poterea noptii, de mi-ai facutu cas'a de risu, de rusine si de batjocura? Cá scí d-ta, ca eu nu-ti sum pazitoriulu usiloru; deci ce insemnéza acést'a?

8. In 9 Decembre 1876 ai chiamatu pre servitóri'a mea din casa si pre mine din scóla afara si fora de a mai intrebá, constatá ori judecá ceva, baremu cátsi de puçinu, te-ai apucatu de ea cu pumnii si o ai batutu pana te-ai saturatu inaintea mea si a unui publicu numerosu, care venise la târgu si la cancelaria, luandu-ti onórea in dinti si penundu legea sub petióre, cá executoru alu legi te-ai folositu de dreptulu pumnului cá in evulu mediu; ei, dara unde si candu? Pe treptele scóleloru centrale capitale, inaintea usiei mele si a scóleloru, adeca acasa la mine; apoi tocmai pe tempulu prelegeriloru. Ce insemnéza acést'a? „Spunemi! . . . ca te trantescu de indata plesnesci!“ Ce insemnéza acést'a? Adeca eu incalçiu, imbracu hranescu, tienu si platescu servitóri'a mea, éra d-ta, d-le Turcu, cá juristu, cá sub-inspectoru, cá executoru alu legi te folosesci de dreptulu pumnului si-mi bati servitóri'a la mine acasa fora nici o judecata?! Ce insemnéza acést'a? Cu ce intentiune spurcata cetezi d-ta a purcede astfelu façia de mine, de cas'a, famili'a si scóla mea? Audi on. publicu! audi lume si intielege, ca Jud'a celu fora de lege n'a vrutu se intieléga, . . . Auditi astadi in seclulu luminei si alu progresului, ce feliu de lumina si progresu se latiesce!

Deci te rogu, d-le Ioane Turcu, se-mi spuni: 1. din ce cauza? 2. pe ce basa? 3. dupa care lege si anume dupa care paragrafu din lege 'ti e d-tale iertatu a te folosi astadi de dreptulu pumnului? Eu nu cunosc astadi nici o lege si nici unu singuru paragrafu, care ar mai iertá acést'a procedura aroganta, ingamfata si órba a d-tale; ci din contra cunosc in cátu-va atátu legea pentru servitori, cátu si pre cea penala, dupa care d-ta nunumai ca n'ai avutu nici unu

dreptu si nici o putere a te atinge de unu membru alu familiei mele, dara inca dupa §. 496 penalu trebuia si trebuie se te pedepsesci amesuratu faptei d-tale. —

Deci dara acést'a procedura aroganta, ingamfata, sumétia si de totu órba, cu batai'a servitóri'e mele, pe treptele scóleloru, inaintea usiei casei mele si pe tempulu prelegeriloru, cu chiamarea mea afara din prelegere: ce insemnéza? Ce ai vrutu? Unde tientesci? Ce doresci? Cu ce feliu de scopu me conturbi in prelegere? Ce insemnéza acestea? — Acumu te cunosc, te sciu cine esti, te vediu ce vrei, sciu unde tientesci, 'ti vediu scopulu! Dara viu este Domnediu, acelu scopu infernalu nu tí-lu vei ájunge, pana candu eu unulu voiu fi invetiatoriu in Branu, pentru ca desi esti de multe parti spriginitu si sustienutu, totusi mai suntu inca drumuri de a scapá de d-ta.

Ei apoi inca:

Joi in 12/24 Maiu a. c. desu de deminétia a facutu servitóri'a d-lui I. Turcu foculu in curtea scólei in apropiarea usiloru scólei si a casei mele, si desi o am provocatu cu blandetie se-si foculu de acolo, ca-mi imple cas'a si scóla de fumu, totusi n'au vrutu se-mi dee ascultare, ci rídiendu in batere de jocu, díse: „Ba, eu nu me ducu de aici, ca domnú Turcu a dísu, ca se facu focu aici!“ si asia nevrendu a-si mutá foculu, 'mi umplú cas'a si scóla de fumu, pana candu biefii scolari se inadusiau, éra obrasnic'a servitóri'e a Turcului — ridea. Acumu cine e aici culpabilu: servitoriulu ori stapanulu? Lasu la judecat'a nepartinitóri'a a on. publicu. Eu poteamu se-mi resbunu asupra servitóri'e Turcului, ca am avutu motivu destulu de puternicu; inse n'am vrutu, pentru ca eu cá invetiatoriu, care stapanescu pre altii, trebuie se me stapanescu mai antáu pre mine insu-mi, si — m'am stapanitu; dara of! mai departe nu potu spune amarulu . . .

Nu numai eu sum conturbatu de acestu omu clevetoriu si batatoriu, ci si altii . . . Acestu omu periculosu, cu clevelele si íntrigele sale in dílele trecute érá se cauzeze omoru — junghiare la o mama de familia. Acestu omu e periculosu, e conturbatoriu de pace si linisce prin mintiunile si clevelele sale.

Cine ar mai poté rabdá atâtea lovituri in anima? Cine ar mai poté suferi atáti'a spini in cóste? Acumu a mai rabdá nu mai insemnéza a fi cuminte si virtuosu, ci tocmai din contra: prostu si peccatosu. Ioanu Turcu a invetiatu jur'a si acumu a inceputu a practisá pedagogi'a si inca dupa principiele pedagogice: „dela micu la mai mare“, „dela teneru la mai betranu“ etc. firesce cu scopu. Acumu judeca, on. publicu! judeca lume! unu atare omu mai merita a se sustiené la ast-feliu de oficiu si între astfelu de vecini pacifici si linisciti?

Candu am fostu facutu in obiectulu acést'a aratare la ven. consistoriu, d-lu I. Turcu amblá in ruptulu capulu dupa o copia de pe acea aratare, presupunendu, ca me voiu fi folositu de cuventulu „periculosu“, pentru cáre se me traga la respundere. Acumu crediu, ca nu va mai avé lipsa se caute prin archívele protopopesci, cáci éca aici in façi'a onor. publicu Te dechiar, d-le Turcu, de clevetoriu si periculosu. Binevoiesce acumu a me trage la respundere, si eu inca nu voiu lipsi a dovedí cele afirmate.

B r a n u, in 3 Iuniu 1877.

Teodoru Popu.
invetiatoriu si directoru.